

ՀԱՄԱՏԵՂ ԿԱՐԾԻՔ

ՀՀ ԴՍՏԱԿԱՆ ԵՎ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄՆԵՐԻ 2022-2026 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

ՀՀ արդարադատության նախարարության կողմից քննարկման է ներկայացվել ՀՀ դատական և իրավական բարեփոխումների 2022-2026 թվականների ռազմավարության նախագիծը (այսուհետ՝ Նախագիծ), որի վերաբերյալ ունենք մի շարք դիտարկումներ և առաջարկներ.

1. Սույն նախագիծը նախկին ռազմավարությունների նմանությամբ նախատեսվում է հաստատել կառավարության որոշմամբ: Չնայած նախկինում ներկայացված ռազմավարությունների իրավական կարգավիճակի վերաբերյալ հայեցակարգային քննարկումներին և առաջարկներին՝ ՀՀ կառավարությունը շարունակում է պետության արդյունավետ կենսագործունեությունն ապահովող ռազմավարական իրավական ակտերն ընդունել կառավարության որոշումների իրավական կարգավիճակով՝ խախտելով իշխանությունների տարանջատման և փոխզսպումների իրավական սկզբունքը՝ զրկելով խորհրդարանին քննարկվող փաստաթղթում ամրագրված գործողությունների կատարման նկատմամբ իրավական վերահսկողության իրական լծակներից: Ընդ որում, խորհրդարանում քաղաքական ուժերի փոխհարաբերության ներկայիս, նախկին և ապագա հարաբերակցությունը չի կարող պատճառ դառնալ ռազմավարությունների ընդունման իրավական ձևաչափում տարբերակման խնդիրը ձևականացնելու համար: Բարեփոխումների ռազմավարության կատարման նկատմամբ խորհրդարանական վերահսկողությունը ենթադրում է մեծ հաշվետվողականություն հանրությանը: Բացի այդ, ռազմավարությունից բխող փաստաթղթերը պետք է ընդունվեն օրենքների և ենթաօրենսդրական ակտերի իրավական կարգավիճակով: Ներկայիս իրավիճակում խախտված է իրավական ակտերի աստիճանակարգությունը և ենթակայության պահպանման սկզբունքը: Քննարկվող խնդիրը ենթադրում է նաև արմատական փոփոխություններ ռազմավարական փաստաթղթերի ընդունման և կատարման գործընթացում հանրային ներգրավվածության ապահովման իրավական մեխանիզմներում, որոնք այդպես էլ որևէ ռազմավարական փաստաթղթերում տեղ չեն գտել:

Առաջարկ՝

- Վերանայել ռազմավարության իրավական կարգավիճակը՝ որպես ընդունման ձևաչափ ամրագրելով խորհրդարանական հաստատումը:

2. Նախագիծը կարելի է դիտարկել որպես բացառապես ՀՀ արդարադատության նախարարության ծրագիր: Ընդ որում, դրանում բացակայում է նախկին՝ 2019-2023 թվականների ռազմավարության գործողությունների ծրագրի կատարման հաշվետվությունը, քանի որ նոր ռազմավարությունում գրեթե նույնությամբ կրկնվում են նախկին ռազմավարության գործողությունները: Եվ չնայած այն հանգամանքին, որ 2022-2026 թվականների ռազմավարությունը դիտարկվում է որպես 2019-2023 թվականների ռազմավարության վերանայում, այնուամենայնիվ հիմնարար ուղղություններով կատարված աշխատանքների արդյունավետության մասին որևէ հիմնավորում առկա չէ:

Առաջարկ՝

Նախագծում ներկայացնել գործող ռազմավարության և գործողությունների ծրագրի կատարողականի վերլուծությունը, որոշ գործողությունների չկատարման կամ մասնակի կատարման պատճառները և խոչընդոտները:

3. Սույն նախագծով դարձյալ ամրագրված են նախկին ռազմավարությամբ նախատեսված ինստիտուտների ձևավորումը, ինչպիսին օրինակ՝ փաստահավաք հանձնաժողովի ստեղծումն է: Ընդ որում, բացի այն, որ փաստահավաք հանձնաժողովի ձևավորման ուղղությամբ քայլերի բացակայությունը հիմնավորվում է համավարակով և 2020թ. պատերազմով, անհասկանալի կերպով նոր ռազմավարությամբ դրա ձևավորումը նախատեսված է 2023թ. երկրորդ կիսամյակում: Հիշեցնենք, որ դեռևս 2020թ. շրջանառության մեջ էր դրվել փաստահավաք հանձնաժողովի ձևավորման մասին օրենքի նախագիծը և քաղաքացիական հասարակության կազմակերպությունների, այլ շահագրգիռ խմբերի կողմից ներկայացվել էին կոնկրետ առաջարկներ: Ավելին, ի տարբերություն գործող դատախարակական բարեփոխումների ռազմավարության Նախագծով էապես նվազեցվել են փաստահավաք հանձնաժողովի անկախության երաշխիքները՝ նախատեսելով փաստահավաք գործառույթներ իրականացնող մարմնի ձևավորում Մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտի շրջանակներում: Նշված

մոտեցումը ամբողջությամբ հակասում է ճշմարտության հանձնաժողովի անկախության, բարձր ներկայացուցչականության և անկախության սկզբունքներին: Այս իմաստով դեռևս 2020թ. հունվարի 15-ին մի խումբ կազմակերպությունների կողմից մշակվել և ՀՀ արդարադատության նախարարությանն են ներկայացվել առաջարկներ Փաստահավաք հանձնաժողովի կազմավորման և գործունեության առաջարկվող մոդելի հայեցակարգային մոտեցումների վերաբերյալ¹, որտեղ բացի հանձնաժողովի մանդատից, անդամների ընտրության կարգից, առանձնահատուկ ուշադրություն էր դարձվում անկախությանն ու արդյունավետությանը (առաջարկները ներկայացվում են սույն կարծիքին կից առանձին փաստաթղթով): Նշվածի և Նախագծով առաջարկվող մոտեցումների համադիր ուսումնասիրությունից կարող ենք պնդել, որ այս քայլով կառավարությունը փորձում է ձևականացնել փաստահավաք հանձնաժողովի ստեղծումը:

Առաջարկ՝

Սմբողջությամբ վերանայել Փաստահավաք հանձնաժողովի ստեղծման վերաբերյալ գլուխը՝ ապահովելով դրա ինստիտուցիոնալ անկախության, հաշվետվողականության և ներկայացուցչականության երաշխիքները, ինչպես նաև վերջինիս մանդատի նկարագրությունը:

4. Նախագծում նախանշվում է փորձաքննությունների ինստիտուտի կարգավորման խնդիրը, սակայն որևէ կոնկրետ գործողություն ամրագրված չէ փորձաքննությունների իրականացման ոլորտում տիրող ապօրինություններն ու խախտումները շտկելու համար: Նախկին ռազմավարությամբ և գործողությունների ծրագրով ևս նախատեսված էին ինստիտուտի բարեփոխումների վերաբերյալ դիտարկումներ, սակայն դրա գործողության 4 տարիների ընթացքում այս ուղղությամբ որևէ արդյունք չի արձանագրվել, և դա այն պայմաններում, երբ գործերի մինչդատական և դատական քննության փուլերում երկարատև ձգձգումների հիմնական պատճառներից մեկը փորձաքննությունների ոլորտում կամ փորձագետների խիստ սակավությունն է կամ մասնագիտական որակների պատճառով անընդհատ կրկնակի և լրացուցիչ փորձաքննությունների առկայությունը:

Առաջարկ՝

¹ http://www.justice.am/storage/uploads/Verlucutyun_pastahavaq_handznajoxovner.pdf

Նախատեսել փորձաքննության ինստիտուտի համակարգային կարգավորման գործողություններ, ներառյալ՝ սակագնային քաղաքականության հստակեցում, փորձագետների նյութական վիճակի բարելավում, վերջիններիս գործունեության անկախության երաշխիքների բարելավում:

5. Նախագիծը չի նախատեսում կոնկրետ քայլեր ՀՀ օրենսդրության մշտադիտարկման, համակարգման և դրանով իսկ հանրային հարաբերությունները կարգավորող տարբեր ուղղություններում վեճերի՝ այդ թվում դատական, իրավախախտումների թվի նվազեցման ուղղությամբ: Փոխարենն անընդհատ առաջարկվում է դատավորների թվի ավելացում, նրանց աշխատավարձերի բարձրացում՝ առանց կատարելու խորքային վերլուծություն առկա խնդիրների պատճառների վերաբերյալ կամ առանց գնահատելու գործող դատավորների գործունեության արդյունավետությունը:

Առաջարկ՝

Ամրագրել օրենսդրության մոնիտորինգի և վերլուծությանն ուղղված գործողությունների ժամանակացույց, նախատեսել իրավական փորձաքննությունների և կարգավորման ազդեցության գնահատման ինստիտուտների բարեփոխումներ այն հաշվով, որպեսզի տվյալ գործընթացում ապահովվի արդյունավետ հանրային ներգրավվածություն: Նույն կերպ սույն Նախագծի ընդունումից առաջ իրականացնել կարգավորման ազդեցության գնահատում:

6. Հայաստանի Հանրապետության կառավարության՝ 2021թ. նոյեմբերի 18-ին թիվ 1902 – Լ որոշմամբ հաստատված ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ 2021-2026թթ. գործունեության միջոցառումների ծրագիրը հաստատելու մասին որոշման² 17-րդ գործողությամբ նպատակ է սահմանված կոռուպցիայից և հովանավորչությունից զերծ դատական համակարգի ապահովում, որը նախատեսում է մինչև 2023թ. դեկտեմբերը օրենսդրական ամբողջական կարգավորման ենթարկվել դատավորների բարեվարքության ստուգման համակարգը: Չնայած նրան, որ սույն Նախագծի հիմնավորմամբ նշվում է, որ այն համապատասխանեցվում է ՀՀ կառավարության 2021-2026թթ. ծրագրին, Նախագծում

² <https://www.gov.am/files/docs/4685.pdf>

որևէ հիշատակում չկա ոչ կոռուպցիայից գերծ դատարանների առաջնահերթության, ոչ էլ դատավորների բարեվարքության ստուգման մեխանիզմի մասին:

Առաջարկ՝

Նախագծում ներառել դատավորների բարեվարքության ստուգման համակարգի ամբողջական կարգավորման վերաբերյալ գործողություն:

7. Դատական և իրավական բարեփոխումների ռազմավարությունը չի ներառում որևէ դրույթ դատավորների կարգապահական պատասխանատվության ընթացակարգերի բնագավառում:

Նշենք, որ Հայաստանի Հանրապետության դատական և իրավական բարեփոխումների 2019-2023 թվականների ռազմավարությամբ և դրանից բխող գործողությունների ծրագրերով մանրամասն անդրադարձ է կատարվել դատավորի կարգապահական պատասխանատվության հետ կապված խնդիրներին, այդ թվում՝ պատասխանատվության հիմքերի հստակեցման անհրաժեշտության, կարգապահական հանձնաժողովի կազմավորման կարգին առնչվող հարցերին: Թեև ՀՀ դատական օրենսգրքում նախանշված ուղղություններով կատարվել են առանձին օրենսդրական փոփոխություններ, որոշակիորեն բարեփոխվել է էթիկայի և կարգապահական հանձնաժողովի կազմավորման կարգը, կատարվել են փոփոխություններ նաև կարգապահական պատասխանատվության համակարգում, այնուամենայնիվ, գտնում ենք, որ ձեռնարկված միջոցները բավարար չեն նախանշված խնդիրները լուծված համարելու համար:

Առաջարկ՝

Դատավորների կարգապահական պատասխանության գործընթացի շրջանակներում կայացված որոշումների հրապարակայնության, պատճառաբանվածության առավել բարձր չափանիշների կիրառման ապահովում, այդ թվում՝ ինչպես վարույթ հարուցելու իրավասություն ունեցող մարմինների, այդ թվում՝ Արդարադատության նախարարի, Դատավորների ընդհանուր ժողովի էթիկայի և կարգապահական հարցերով հանձնաժողովի կողմից, ինչպես նաև Բարձրագույն դատական խորհրդի կողմից կայացված որոշումների առնչությամբ:

Նախագծի Դատական համակարգի բարեփոխումների շարունակականության ապահովում վերտառությամբ ռազմավարական նպատակը չի ներառում դատարանների ծանրաբեռնվածության նվազեցման և ողջամիտ ժամկետում գործի դատական քննության ապահովման ուղղությամբ գործողություններ, մասնավորապես դատավորների և դատական կազմերի թվակազմի ավելացում:

Առաջարկ՝

Նախատեսել գործողություն՝ ուղղված դատավորների աշխատակազմի թվաքանակի ավելացմանը, ընդգրկելով բացի օգնականներից և գործավարներից նաև բարձր որակավորում ունեցող փորձագետների: Ավելացնել ՀՀ առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարաններում (Երևան քաղաքում և մարզերում) քաղաքացիական մասնագիտացմամբ դատավորների թվակազմը: Ինչպես նաև հրապարակայնացնել դատավորի թեկնածուների և թեկնածուների հավակնորդների բարեվարքության վերաբերյալ խորհրդատվական եզրակացությունները՝ փոփոխելով «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» օրենքի 23-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետը՝ սահմանելով. «օրենքով սահմանված դեպքերում ու կարգով Բարձրագույն դատական խորհրդի անդամների թեկնածուների, Սահմանադրական դատարանի դատավորների թեկնածուների, դատավորների թեկնածուների հավակնորդների, ինչպես նաև օրենքով սահմանված այլ դեպքերում բարեվարքության վերաբերյալ խորհրդատվական եզրակացություններ ներկայացնելը, որոնք ենթակա են հրապարակման»:

8. Դատական և իրավական բարեփոխումների հայեցակարգը չի նախատեսում որևէ բարեփոխում դատախազական համակարգում, մինչդեռ ՀՀ դատական և իրավական բարեփոխումների 2019-2023թթ. բարեփոխումների ռազմավարությամբ նախատեսվում էին դատախազական համակարգում իրականացնել ինստիտուցիոնալ բարեփոխումներ, այդ թվում՝ որակավորման հանձնաժողովի կազմման կանոնների փոփոխություն, էթիկայի հանձնաժողովի կազմավորման հարցում գլխավոր դատախազի ազդեցության նվազեցում, դատախազության ինքնավար, ներկայացուցչական մարմիններում դատախազների ներգրավվածության աստիճանակարգվածության փոփոխություն և այլն: Մինչդեռ, այս ուղղությամբ մինչ օրս օրենսդրական և ինստիտուցիոնալ

փոփոխություններ տեղի չեն ունեցել: Ավելին, անհրաժեշտ է փոփոխել դատախազների թեկնածուների ընտրության չափանիշները և ընտրության կարգը, դատախազների կարգապահական պատասխանատվության հիմքերը, ընթացակարգը, պատասխանատվության միջոցները, էթիկայի հանձնաժողովի կազմը, գործունեության կարգը և այլն:

Առաջարկ՝

Ռազմավարությամբ նախատեսել ՀՀ դատախազական համակարգում բարեփոխումներին միտված գործողություններ:

9. Նախագծի Մշտադիտարկում և գնահատում բաժինը չի ներկայացնում օպերացիոն գործիքներ, մեթոդաբանություն կամ սկզբունք ռազմավարության և գործողությունների ծրագրի կատարողականը գնահատելու համար: Նույնապես, գործողությունների ծրագրում նախատեսված չեն հստակ ցուցիչներ (indicators) գործողության կատարումը, կատարման արդյունավետությունը գնահատելու համար: Այս տեսանկյունից անհրաժեշտ է ամբողջությամբ վերանայել և լրամշակել ռազմավարությունն ու գործողությունների ծրագիրը: Ինչպես նաև անհրաժեշտ է նախատեսել է հնարավոր ռիսկերը և դրանց կառավարման պլանը: Նախագիծը որևէ անդրադարձ չի կատարում հաղորդակցության խնդրին, որը խիստ կարևոր նշանակություն ունի ռազմավարության իրականացման համար հանրային աջակցություն ստանալու հարցում:

Առաջարկ՝

Վերոնշյալ նկատառումների լույսի ներքո վերանայել և լրամշակել Նախագծի Մոնիթորինգ և գնահատում բաժինը, ներածությունը և այլ բաժինները:

Դատական բարեփոխումների ընթացքի շուրջ հանրության հետ համագործակցությունն ու արդյունավետ հաղորդակցությունը ապահովելու միջոցառումների ցանկում չափազանց կարևոր է բարեփոխումների ընթացքի վերաբերյալ հանրության իրազեկումը, ինչն, ի թիվս այլնի, կատարվում է նաև Ռազմավարության գործողությունների կատարման ընթացքի վերաբերյալ հրապարակվող հաշվետվությունների միջոցով: Ինչպես գործող Ռազմավարությամբ, այնպես էլ Նախագծով նախատեսվել է կիսամյակային և տարեկան հաշվետվությունների կազմման և հրապարակման

պահանջ, սակայն այդ հաշվետվությունների բովանդակությանը և որակին ներկայացվող պահանջները բացակայում են: ՀՀ ԱՆ կայքէջում հրապարակվող հաշվետվությունների ուսումնասիրությունը ցույց է տալիս, որ գործողությունների կատարման վիճակի գնահատման չափանիշները և մեթոդաբանությունը պարզ չեն, անհասկանալի է, թե ինչ հիմնավորմամբ է գործողությունը նշվում որպես «մասնակի կատարված» կամ «կատարված»: Մի շարք գործողությունների կարգավիճակը նշված է որպես կատարված, սակայն հստակ ներկայացված չեն այն գործողությունները, որոնք իրականացվել են ի կատարումն նշված միջոցառման, ընդ որում, մի քանի բաղադրիչներից կազմված գործողությունների դեպքում Հաշվետվությունում պետք է նշվեն յուրաքանչյուր բաղադրիչի կապակցությամբ կատարված միջոցառումները, հաշվետվություններում մի շարք չիրականացված գործողություններով անգամ չի նշվել գործողությունների չկատարման պատճառը, ինչը հակասում է հանրության առջև հաշվետվողականության սկզբունքին, մասնակի կատարված գործողությունների կապակցությամբ Հաշվետվությունը չի պարունակում տեղեկատվություն չկատարված մասի և վերջինիս իրականացման ժամկետների վերաբերյալ:

Առաջարկ՝

Կազմել գործողությունների կատարման վիճակի գնահատման չափանիշները և մեթոդաբանություն, ինչպես նաև մշակել հաշվետվության կառուցվածքի ձևաչափ:

10. Նախագծից դուրս են մնացել գործող ռազմավարության և գործողությունների ծրագրի մի շարք կարևոր գործողություններ, որոնք նախկինում չեն կատարվել, ինչպես նշվում է Նախագծի հիմնավորմամբ, չեն կատարվել հանրապետությունում հայտարարված ռազմական դրությամբ և նոր կորոնավիրուսային համավարակով պայմանավորված: Մակայն, գործող գործողությունների ծրագրի մի շարք կարևոր նպատակներ և գործողություններ պարզապես դուրս են թողնվել սույն Նախագծից դրա վերանայման արդյունքում: Մասնավորապես, Նախագծերից ամբողջությամբ հանվել է գործող Ռազմավարության Նպատակ 16-ը՝ «Նոտարական համակարգի արդյունավետության բարձրացում» նպատակը, որը պարունակում էր մի շարք կարևոր գործողություններ: Առաջարկում ենք ընդգրկել այդ նպատակը իր գործողություններով: Աղձատվել և միայն

չնչին չափով է ներառվել սույն բարեփոխումների մեխը հանդիսացող թվով 3 նպատակները՝ «Նպատակ 5. Դատական իշխանության անկախության և անաչառության ամրապնդում Նպատակ 6. Դատական իշխանության հանրային հաշվետվողականության կառուցակարգերի բարելավում Նպատակ 7. Կոռուպցիայից և հովանավորչությունից զերծ դատական համակարգ»՝ փոխարենը ընդգրկվել է «Դատական համակարգի բարեփոխումների շարունակականության ապահովում» նպատակը, որն ի համեմատ գործող Ռազմավարության, ավելի սահմանափակ թվով գործողություններ է նախատեսում և ըստ էության քիչ առնչություն ունի դատական համակարգի ինստիտուցիոնալ բարեփոխումների հետ:

Առաջարկ՝

Լրամշակել Նախագծի ռազմավարական նպատակները վերոնշյալ առաջարկի լույսի ներքո:

11. Նախագծի Էլեկտրոնային արդարադատության բարեփոխումներից փաթեթից դուրս է մնացել դատական համակարգի կարևորագույն կայքերից մեկի՝ «Datalex.am»-ի արդիականացման հարցը, ինչը խիստ կարևոր է դատական համակարգի գործունեության և դատական ակտերի հանրային հաշվետվողականության և գործին մասնակցող անձանց համար գործի վերաբերյալ տեղեկատվություն ստանալու տեսանկյունից:

Առաջարկ՝

Ավելացնել «Datalex.am»-ի կայքի արդիականացման գործողությունը՝ նախատեսելով որոնողական համակարգի բարելավման, ի թիվս այլնի, նաև բոլոր միջանկյալ դատական ակտերի հրապարակման և անձնական տվյալների պաշտպանության ապահովման գործողությունը: Վերջին բաղադրիչի հետ կապված խնդիրը բարձրաձայնվել է քաղաքացիական *հասարակության կազմակերպությունների կողմից՝ սկսած 2012 թվականից, սակայն առ այսօր լուծում չի ստացել:*³

³ <https://hcav.am/wp-content/uploads/2021/10/%D4%B4%D5%A1%D5%BF%D5%A1%D4%BC%D5%A5%D6%84%D5%BD-%D5%80%D5%94%D4%B1%D5%8E-%D5%A4%D5%AB%D6%80%D6%84%D5%B8%D6%80%D5%B8%D5%B7%D5%B8%D6%82%D5%B4%D5%A8.pdf>

12. Ընտրական օրենսդրության բարեփոխում վերտառությամբ նպատակի ներքո առաջարկում ենք նախատեսել հետևյալ գործողությունները.

-«ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 48-րդ հոդվածի 3-րդ մասը լրացնել նոր՝ 6-րդ կետով. «6) դիտորդական առաքելություն իրականացրած Հայաստանի Հանրապետության հասարակական կազմակերպությունը, եթե գտնում է, որ խախտվել են Սահմանադրության 7-րդ հոդվածով սահմանված ընտրական իրավունքի սկզբունքները կամ դիտորդի աշխատանքի խոչընդոտման 17 պատճառով խախտվել է դիտորդական առաքելության իրավունքը, 12-րդ մասը լրացնել նոր՝ 4-րդ կետով. «4) դիտորդը, եթե քվեարկության օրը ներկա է գտնվել քվեարկության սենյակում կամ ներկա է գտնվել տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի արդյունքների ամփոփման նիստին»:

- Բարձրացնել ընտրական գործընթացների նկատմամբ վերահսկողության հնարավորությունները՝ վերանայելով ընտրական հանձնաժողովների որոշումների, գործողությունների և անգործության բողոքարկման ընթացակարգը՝ հիմք ընդունելով ընտրական հարցերով մասնագիտացած միջազգային կառույցների, մասնավորապես՝ Վենետիկի հանձնաժողովի և ԵԱՀԿ/ԺՀՄԻԳ եզրակացություններում ու հանձնարարականներում արտահայտված մոտեցումները:

13. Նախագծի ՀՀ Քաղաքացիական և քաղաքացիական դատավարության օրենսդրության բարեփոխում վերտառությամբ ռազմավարական նպատակում որպես գործողություն նախատեսված է «ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում կատարել փոփոխություններ՝ վերանայելով վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու ինստիտուտը»: Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու լիազորությունը սույն գործողությամբ առաջարկվում է վերապահել ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի գրասենյակին: Այս իմաստով առկա են որոշակի խոչընդոտներ, մասնավորապես, որպեսզի Գրասենյակին վերապահվի դատարանի կողմից իրականացվող լիազորություն, անհրաժեշտ է, որպեսզի գրասենյակի աշխատակիցները բավարարեն մի շարք պայմանների, որոնք ներկայացվում են օրինակ՝ դատավորների օգնականներին, այսինքն՝ ունենան համապատասխան կրթություն և որակավորում:

14. Վարչական արդարադատություն և վարչական վարույթի արդյունավետության բարձրացում վերտառությամբ նպատակի ներքո նշված գործողությունները նույնպես էապես կրճատվել են գործող գործողությունների ծրագրի համեմատությամբ: Մասնավորապես՝ դուրս են թողնվել այնպիսի կարևոր կետեր, ինչպիսիք են վարչական մարմինների և նրանց գործողությունների վիճարկման շրջանակի ընդլայնումը, վարչարարության արդյունքում խախտված իրավունքների պաշտպանության երաշխիքների ապահովումը, վարչական ակտերի վերադատության կարգով բողոքարկման արդյունավետ մեխանիզմների ներդրումը:

Առաջարկ՝

Հաշվի առնելով, որ սույն գործողությունները չեն կատարվել նախորդ ռազմավարության և գործողությունների ծրագրի շրջանակներում, անհրաժեշտ է ներառել թվարկված գործողությունները նախագծում:

15. Նախագիծը չի պարունակում գործողություններ Հանրային պաշտպանների ծանրաբեռնվածության և հանրային պաշտպանի գրասենյակի ենթակառուցվածքների բարեփոխման վերաբերյալ, մինչդեռ տարիներ շարունակ այս խնդիրները բարձրաձայնվել են և մնացել են չլուծված:

16. Ռազմավարական այլ ուղղություններ՝

Առաջարկում ենք Նախագծում ներառել ստորև թվարկված գործողությունները նոտարական համակարգի վերաբերյալ՝

1. Նոտարիատի մասին օրենքում և այլ օրենսդրական ակտերում փոփոխությունների կատարում՝ բարձրացնելով կատարողական մակագրության թերթի ինստիտուտի արդյունավետությունը:
2. Նոտարիատի մասին օրենքում փոփոխությունների կատարում՝ բարելավելով նոտարին կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու ընթացակարգը:
3. Նոտարիատի մասին օրենքում փոփոխությունների կատարում՝ ապահովելով ինչպես նոտարների, այնպես էլ կողմերի շահերի արդյունավետ պաշտպանությունը, նվազեցնել դատական վեճերի հավանականությունը և ապահովել դատական վեճերի դեպքում հավելյալ ապացույցների օգտագործման հնարավորությունը:

Նախագծի վերջին գործողության՝ «Արդարադատության ակադեմիայի մասին» նոր օրենքի նախագիծ» մշակելու գործողության վերաբերյալ չի ներկայացվում պատշաճ հիմնավորում, միայն նշվում է, որ գործող «Արդարադատության ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքն ընդունվել է 2013 թվականին, կապված պետական ու հասարակական կյանքում

տեղի ունեցած և շարունակվող բարեփոխումների հետ՝ այն կարիք ունի էական փոփոխությունների: Այսպիսով, գործող օրենքի վերաբերյալ որևէ խնդիր ներկայացված չէ, և անհասկանալի է, թե ո՞ր կարգավորումներն են խնդրահարույց և ենթադրում բարեփոխումներ: Նշված մոտեցմամբ Ռազմավարություններում գործողություններ սահմանվել չեն կարող, քանի որ հանրության համար պետք է հստակ և կանխատեսելի լինեն խնդիրների ուղղությամբ ձեռնարկվող լուծումները:

Սույն դիտարկումներն ու առաջարկությունները մշակվել և ներկայացվել են ՀՀ արդարադատության նախարարություն հետևյալ կազմակերպությունների կողմից՝

Թրանսփերենսի Ինթերնեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն

Հելսինկյան քաղաքացիական ասամբլեայի – Վանաձորի գրասենյակ

Իրավունքների պաշտպանություն առանց սահմանների

Բաց հասարակության հիմնադրամներ-Հայաստան